

Кудрявцева Н. А.

Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ДІЛОВІЙ МОВІ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю забезпечення єдності й чіткості української ділової мови в умовах глобалізації та посилення міжнародної співпраці. У статті обґрунтовано, що стандартизація термінології є ключовим етапом у розвитку ділової комунікації, оскільки вона сприяє підвищенню зрозумілості та точності професійного спілкування. Також підкреслюється її важливість як необхідної умови для успішної інтеграції України у світову економіку. Визначено, що процес стандартизації стикається з низкою проблем, серед яких – вплив іноземних мов, регіональні відмінності у використанні термінології та відсутність єдиних підходів до адаптації запозичень. Метою статті є дослідження основних проблем стандартизації української ділової мови, визначення ключових чинників, що впливають на її розвиток, а також надання рекомендацій для вдосконалення процесу стандартизації. У дослідженні застосовано методи системного аналізу, порівняння та узагальнення, що дозволило детально розглянути як національні, так і міжнародні підходи до створення єдиної термінологічної бази, а також оцінити їхню ефективність у різних галузях професійної діяльності. У статті з'ясовано, що значний вплив англійської мови та історично сформовані кальки з російської створюють суттєві труднощі для формування узгодженої термінології. Крім того, досліджено, що впровадження стандартів часто відбувається без належної координації між державними та приватними інституціями, що знижує ефективність використання уніфікованої мови в професійній комунікації. Запропоновано практичні рекомендації, що передбачають розробку чітких правил адаптації іноземних термінів, посилення міжінституційної співпраці та регулярний моніторинг актуальності термінологічної бази. Висновки підкреслюють, що для забезпечення ефективності функціонування української ділової мови необхідно вдосконалити процес стандартизації шляхом гармонізації національних та міжнародних підходів, що сприятиме конкурентоспроможності українських компаній на світовому ринку. Перспективи подальших досліджень охоплюють аналіз використання термінології в конкретних галузях, розробку освітніх програм з української ділової мови та вивчення можливостей інтеграції нових термінів у відповідь на сучасні виклики.

Ключові слова: лексикографія, мовні стандарти, термінологічна база, професійна комунікація, мовна уніфікація.

Постановка проблеми. Стандартизація термінології в українській діловій мові є складним завданням, що має важливе значення для розвитку лінгвістики, лексикографії та професійної комунікації. В умовах активного залучення України до світових економічних процесів та посилення національної ідентичності виникає потреба у формуванні чіткої й послідовної термінологічної бази. Стандартизація допомагає досягти узгодженості в мовному спілкуванні на різних рівнях, що сприяє ефективній взаємодії як на внутрішньому, так і на міжнародному рівні. Крім того, упорядкована термінологія сприяє прозорості законодавчих, економічних і адміністративних процесів, що робить їх зрозумілішими для суспільства та іноземних партнерів.

Проблеми стандартизації пов'язані з історичними й культурними особливостями розвитку

української мови, адже численні запозичення та впливи з боку інших мов створювали розбіжності в значеннях та вживанні термінів. З огляду на закріплення української мови як основної в діловій і офіційній сферах, посилюється необхідність формування системи точних і зрозумілих термінів. Реалізація цього завдання потребує координації зусиль мовознавців, галузевих спеціалістів та представників державних установ, що дозволить забезпечити єдність термінології в різних сферах діяльності.

На практичному рівні стандартизація термінології покликана підвищити ефективність бізнес-процесів, зменшуючи ризики неправильного тлумачення і помилок. У науковому контексті цей підхід сприятиме поглибленню лінгвістичних досліджень, які покликані забезпечити форму-

вання впорядкованої й актуальної термінологічної системи, що відповідатиме потребам різних професійних галузей і зберігатиме мовну ідентичність. Створення такої бази не лише полегшить міжгалузеву комунікацію, а й сприятиме інтеграції української термінології в міжнародний науковий і професійний дискурс, підвищуючи її значущість як на національному, так і на глобальному рівнях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стандартизація термінології в українській діловій мові охоплює питання адаптації до міжнародних стандартів, впливу іноземних мов та формування єдиної системи в межах національних мовних норм. Різні наукові дослідження висвітлюють ці аспекти та пропонують методи розв'язання виявлених проблем.

У дослідженні В. Павлова розглядаються особливості функціонування та перекладу юридичної термінології англійською мовою. Автор акцентує на викликах, пов'язаних з адаптацією англійських юридичних термінів в українському контексті. Ця робота підкреслює необхідність уніфікації термінів для точного відображення змісту в офіційних документах [1]. Подібні питання вивчаються в статті Л. Кондратенко, О. Могили та Т. Нижник, які аналізують специфіку перекладу ділової лексики з англійської мови українською, звертаючи увагу на особливості адаптації термінів для ділового середовища [2].

Н. Голубенко (N. Holubenko) досліджує когнітивне моделювання в процесі міжсеміотичного перекладу, зокрема важливість адаптації термінології в літературному контексті. Стаття науковиці висвітлює значення когнітивного підходу до передачі термінів, що є актуальним для професійного спілкування в багатомовному середовищі [3].

М. Заверюченко, М. Лухіна та Н. Писарська зосереджуються на вивченні фразеологічних та стилістичних особливостей офіційно-ділового стилю. Дослідники аналізують розвиток фразеології та вплив національних мовних традицій на формування ділової мови. Праця вчених є ще одним кроком до уніфікації мовних засобів для професійної комунікації [4].

С. Ковтюх розглядає питання державної підтримки функціонування української мови в професійному середовищі, зокрема в діловій комунікації. Автор наголошує на важливості стандартизації та уніфікації термінології для зміцнення позицій української мови в державному секторі та бізнесі [5].

В. Зінченко, Г. Морараш та К. Риженко аналізують сучасний стан української ділової мови, звертаючи увагу на основні виклики та перспек-

тиви розвитку, пов'язані з впливом інших мов і глобальними тенденціями [6]. Т. Гуменюк пропонує екстралінгвістичний підхід до стандартизації термінології, розглядаючи соціокультурні та економічні фактори, які впливають на процес формування єдиної мовної бази [7]. Г. Межжеріна досліджує зв'язок між стандартизацією термінів та перекладацькою діяльністю, підкреслюючи важливість узгодженості термінів у професійному спілкуванні [8].

Н. Маклелланд і Н. Кудрявцева (N. McLelland, N. Kudriavtseva) вивчають стандартизацію термінології в багатомовному середовищі та аналізують роль мовної ідеології в сучасній освіті. Роботи науковців є корисними для розуміння механізмів інтеграції української мови в міжнародне професійне середовище [9; 10].

А. Богущ, Т. Корольова та О. Попова (A. Bogush, T. Korolova, O. Popova) акцентують на стандартах освіти у сфері викладання іноземних мов, аналізуючи підходи до адаптації термінології в освітніх програмах України, що сприяє підвищенню ефективності комунікації [11]. С. Глазова, Н. Акульшина, Н. Шкворченко, В. Громовенко, О. Оренчак (S. Hlazova, N. Akulshyna, N. Shkvorchenko, V. Hromovenko, O. Orenchak) досліджують мовну культуру, вивчаючи норми, стандарти та варіативність у мовній комунікації, що важливо для збереження узгодженості термінології [12].

Л. Щигло, Ю. Чайка та Т. Чайка (L. Shchyhlo, Yu. Chaika, T. Chaika) розглядають термінологію як об'єкт професійного дискурсу, наголошуючи на її ролі у формуванні якісної комунікаційної бази [13].

Аналіз наукових публікацій з проблематики стандартизації термінології української ділової мови охоплює широкий спектр підходів до адаптації міжнародних стандартів, впливу іноземних мов, фразеологічних та стилістичних особливостей, забезпечення відповідності мовних норм вимогам професійного середовища.

Попри досягнення у вивченні української ділової мови, залишаються нерозв'язані питання, які потребують більш ґрунтовної наукової уваги. По-перше, недостатньо досліджено історичні та сучасні фактори, що вплинули на розвиток термінології, зокрема запозичення, що ускладнює формування узгодженої бази. По-друге, наявні методи стандартизації залишаються фрагментарними та не забезпечують узгодженості між галузями, що обмежує ефективність комунікації. По-третє, відсутність універсальних критеріїв для створення термінологічної бази, яка б відповідала сучасним вимогам бізнесу і міжнародного спілкування,

створює прогалину в забезпеченні мовної єдності. Це дослідження сприятиме розв'язанню зазначених питань через глибокий аналіз факторів розвитку термінології, оцінку методів стандартизації та розробку критеріїв для створення уніфікованої бази, що підвищить ефективність і міжнародну узгодженість української ділової мови.

Постановка завдання. Мета статті – дослідити та визначити ключові аспекти стандартизації термінології в українській діловій мові, окреслити основні виклики та можливості в цьому процесі, а також запропонувати рекомендації для формування уніфікованої термінологічної бази, яка відповідає сучасним потребам бізнесу, законодавства та міжнародної комунікації.

Відповідно до мети сформульовано такі завдання:

1. Дослідити історичні та сучасні фактори, що вплинули на розвиток української ділової термінології, та оцінити ефективність наявних підходів і методів стандартизації в різних сферах професійної діяльності.

2. Виявити основні проблеми, які ускладнюють процес стандартизації термінів, та розробити критерії для створення уніфікованої термінологічної бази, що відповідатиме сучасним вимогам бізнесу й міжнародної комунікації.

3. Надати практичні рекомендації для вдосконалення процесу стандартизації української ділової мови, враховуючи потребу в єдності та чіткості термінології в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу. Розвиток ділової термінології української мови є важливим аспектом сучасної мовної політики, орієнтованої на формування та підтримку української мови в офіційних, бізнесових та адміністративних сферах. Історично процес створення та стандартизації термінів зазнавав зовнішніх політичних і культурних впливів, що зумовили запозичення з інших мов. У новітній період, з активною інтеграцією України в міжнародну економічну систему, відбувається посилення впливу глобалізаційних процесів і зростає потреба в адаптації термінів для досягнення єдності мовної комунікації.

На сучасному етапі розвиток української ділової термінології також зумовлений потребою в точності та узгодженості термінів в умовах інтенсивної цифровізації та впливу міжнародних стандартів. Це важливий етап, який підтримується державною мовною політикою і спрямований на усунення лексичних розбіжностей, підвищення якості комунікації, а також зменшення залежності від запозичень, що історично накопичувалися

в мові. Основні фактори впливу на розвиток української ділової термінології узагальнено на рис. 1.

Рис. 1. Основні фактори впливу на розвиток української ділової термінології

Історичні впливи на формування української ділової термінології відігравали визначальну роль у контексті багатовікової політичної залежності України. Наприклад, перебування під впливом Речі Посполитої, Австро-Угорщини та Російської імперії призвело до значних запозичень з польської, німецької та російської мов, зокрема в адміністративній, економічній та правовій сферах. Через відсутність систематизованих мовних стандартів у цей період використовувалися терміни з інших мов, часто в адаптованій формі, що згодом викликало лексичні розбіжності та непослідовність у термінології [6].

Зі здобуттям Україною незалежності та активізацією глобалізаційних процесів посилюється вплив англійської мови на українську лексичну систему. Це є особливо помітним у таких сферах, як технології та бізнес, де терміни часто запозичуються з англомовного середовища без перекладу. Така ситуація підкреслює потребу в адаптації та гармонізації нових термінів для збереження чіткості й уніфікованості офіційної комунікації. Цифровізація, своєю чергою, сприяє швидкому обміну інформацією, тому точність і стандартизація термінів стають критично важливими для уникнення неправильного трактування ділових понять.

Важливим фактором залишається державна мовна політика, яка, підтримуючи українську мову як основну в діловому середовищі, регулює використання офіційних термінів і сприяє формуванню нормативної бази. Така політика охоплює створення та впровадження стандартів, орієнтованих на потреби українського суспільства, що підвищує ефективність і прозорість комунікації [9; 10].

На додаток, інтеграція України в міжнародні економічні структури підкреслює важливість відповідності національних стандартів міжнарод-

ним. Це полегшує комунікацію на глобальному рівні та сприяє професійній співпраці з іноземними партнерами, створюючи умови для розвитку уніфікованої, доступної термінологічної бази для сучасного українського бізнесу.

Стандартизація української ділової мови є ключовим кроком для забезпечення узгодженості та єдності в професійній комунікації. Основним національним стандартом, що регулює оформлення офіційної документації, є ДСТУ 4163:2020 [14], який створює уніфіковану систему для внутрішньої комунікації в державних установах і бізнесі. Законодавча база, зокрема Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» [15], Закон України «Про інформацію» [16] та Закон України «Про рекламу» [17], підтримує українську мову як єдину державну, встановлюючи вимоги до її використання в офіційному та публічному спілкуванні. Це посилює важливість термінологічної єдності, необхідної для чіткості та доступності інформації в усіх сферах.

Міжнародні стандарти, такі як ISO 704:2009 [18] та ISO 9001:2015 [19], забезпечують узгодження термінології на глобальному рівні, що полегшує інтеграцію українських компаній у міжнародні ринки. Ці стандарти допомагають українським компаніям адаптуватися до вимог глобального середовища та сприяють однозначності ділової термінології. Однак адаптація міжнародних стандартів до українських умов є складним процесом, оскільки важливо враховувати культурну ідентичність. У таблиці 1 порівнюються національні та міжнародні стандарти для української ділової мови.

На практиці національні стандарти забезпечують послідовність у внутрішній комунікації державних установ і бізнесу, формуючи стійку базу

для використання української мови. Наприклад, стандарт ДСТУ 4163:2020 [14] вимагає вживання чітко визначеної термінології в наказах, розпорядженнях та інших офіційних документах, що зменшує ризик неправильного тлумачення. Закони України, що регламентують використання української мови, сприяють уніфікації термінів у публічній сфері.

Міжнародні стандарти створюють фундамент для уніфікації термінів на глобальному рівні, що полегшує комунікацію між українськими компаніями та іноземними партнерами. Це дозволяє українським компаніям легко адаптувати свої продукти та послуги до вимог міжнародного ринку. Для збереження національної ідентичності та відповідності світовим стандартам необхідна гармонізація підходів, що підвищує конкурентоспроможність українського бізнесу й забезпечує чіткість у міжнародному діловому середовищі.

Останніми роками спостерігається зростання популярності української мови в державному, фінансовому, технологічному, освітньому та маркетинговому середовищах, що відображає загальне прагнення до національної самодостатності й автономії. Однак вплив англійської мови залишається значним, особливо в інноваційних і глобалізованих секторах [12].

У державному секторі українська мова закріпилася як основна мова ділової комунікації, що є важливим елементом незалежності та функціональної ідентичності державного апарату. Останнім часом значно посилилась увага до використання автентичної української термінології в нормативних документах, розпорядженнях та офіційних актах. Це відображає зміщення акценту від адаптації іноземних термінів до створення українських еквіва-

Таблиця 1

Порівняння національних та міжнародних стандартів для української ділової мови

Аспект	Національні стандарти	Міжнародні стандарти
Мета стандартизації	Підтримка державної мови в офіційному спілкуванні, єдність у документації	Уніфікація термінології для зрозумілості в глобальному середовищі
Регулювання	Часткове забезпечення нормативними документами	Систематичні міжнародні рекомендації
Використання	Державні установи та бізнес для внутрішньої комунікації	Переважно для компаній, орієнтованих на міжнародні ринки
Адаптація	Висока адаптація з урахуванням національних особливостей	Необхідна адаптація для збереження національної ідентичності
Конкурентоспроможність	Зрозумілість для суспільства, підвищення національної ідентичності	Полегшує вихід на міжнародний ринок та єдність у міжнародних операціях
Вплив інших мов	Помітний вплив російської та англійської	Запозичення зведені до мінімуму або адаптовані
Термінологія	Відсутня повна уніфікація термінів	Чітко встановлені терміни відповідно до ISO

Джерело: сформовано автором на основі [6; 14–20]

лентів, що охоплює адміністративні, правові та управлінські категорії. Приклади таких нових термінів, як «проектне управління» замість «проект-менеджмент», демонструють прагнення до мовної автентичності. Ці зміни зумовлені підтримкою національної політики, спрямованої на розвиток української ділової мови як стійкої основи для державної комунікації.

Фінансовий сектор зазнає значного впливу англomовної термінології через інтеграцію в міжнародну економіку та постійне зростання обсягів зовнішньої комунікації з іноземними партнерами. Сьогодні англіцизми, такі як «лізинг», «фінансова оцінка» та «банкінг» продовжують використовуватися в документації та професійному спілкуванні, проте існує тенденція до їхньої адаптації та поступового впровадження українських відповідників. Інтерес до використання української мови у фінансовій документації, зокрема в банківських послугах, зумовлений прагненням до прозорості та чіткості для українських клієнтів. Державна політика з підтримки української мови в банківському секторі сприяє поступовому переходу на україномовну термінологію, зокрема щодо таких понять, як «кредитна історія» та «депозитний рахунок», що стає важливим елементом фінансової грамотності громадян.

Інформаційні технології залишаються сферою, де англійська мова посідає домінантне місце, зокрема через стрімкий розвиток нових технологій і глобальний обмін інформацією. Такі терміни, як «сервер», «хостинг», «апгрейд», стали частиною професійного лексикону та мало адаптуються до української мови, оскільки точність і швидкість у цій галузі переважають над прагненням до національної автентичності. Водночас збільшення кількості україномовних IT-фахівців стимулює адаптацію термінології для локальної аудиторії, зокрема у сфері технічної підтримки користувачів. Поява українських аналогів, таких як «оновлення» для «апгрейд» та «збій» для «баг», відображає прагнення до створення зрозумілого та комфортного середовища для українських користувачів, хоча англіцизми залишаються основним джерелом термінології.

Науково-освітня сфера демонструє найбільш послідовне впровадження української мови, зокрема в академічних публікаціях, лекційних матеріалах та підручниках. Інтерес до розвитку української наукової мови особливо посилюється з огляду на підтримку національної ідентичності та необхідність уникнення колоніального впливу. Наприклад, терміни «екологічна політика» та

«правозахисна діяльність» сьогодні використовуються замість «екополітика» та «активізм», що сприяє стандартизації наукової термінології та полегшує освітній процес для здобувачів освіти. Проте в природничих і технічних науках англійська термінологія залишається необхідною для забезпечення доступу до міжнародних джерел інформації. Це призводить до розвитку двомовної системи, де англіцизми та їхні українські адаптації співіснують, зберігаючи функціональну прозорість у міжнародних дослідженнях.

Маркетинг і реклама використовують англomовні терміни для підкреслення зв'язку з глобальними трендами, що особливо характерно для великих компаній, орієнтованих на міжнародну аудиторію. Такі терміни, як «брендинг», «мерчендайзинг» і «дистрибуція», часто використовуються для забезпечення зв'язку з міжнародним досвідом, проте зростає інтерес до адаптації української мови в рекламних кампаніях, спрямованих на внутрішній ринок. Наприклад, замість англomовних «фідбек» і «таргетинг» дедалі частіше використовуються українські еквіваленти «відгук» та «цільова аудиторія». Це обумовлено законодавчими вимогами щодо використання державної мови, а також потребою в створенні локальної ідентичності, яка резонує з українською аудиторією.

Українська військова термінологія за останні роки зазнала суттєвих змін, зумовлених активними бойовими діями та необхідністю швидкої адаптації до умов сучасної війни. Так, наприклад, термін «безпілотник» почав вживатися замість запозиченого «дрон», що дозволяє точніше передати суть і функцію цього виду обладнання. Подібні трансформації відбулися з терміном «радіоелектронна боротьба» (РЕБ), який застосовується для позначення дій зі створення радіоперешкод і захисту інформаційних каналів у відповідь на радіолокаційні загрози. Раніше вживане поняття «електронна війна» не мало такого чіткого функціонального значення.

Стратегічна та тактична термінологія також змінилася відповідно до вимог поточної ситуації. Так, термін «позиційна оборона» використовують для опису захисту на закріплених рубежах, тоді як «маневрова оборона» підкреслює мобільність і можливість відступу з метою перегрупування. Позначення оборонних стратегій, як-от «контроль повітряного простору», зазнали уточнення для чіткішого відображення дій, спрямованих на спостереження та захист повітряних кордонів, на відміну від калькованого «повітряне патрулювання», яке не охоплює весь спектр дій.

З розвитком інформаційних технологій українська військова мова поповнилася термінами, що стосуються кіберпростору. Поняття «кібероперація» описує стратегічні дії у віртуальному середовищі, спрямовані на захист або напад. Крім того, термін «кіберрозвідка» почав застосовуватися для збирання розвідувальних даних у кіберпросторі, а «кіберзахист» – для позначення заходів з охорони важливих інформаційних ресурсів від несанкціонованого доступу. Це свідчить про системну роботу над розширенням термінологічного апарату з урахуванням нових загроз.

Зміни торкнулися також розвідувальної термінології. Так, замість кальки «разведка» використовується адаптоване поняття «розвідка», що охоплює чітко окреслені напрями – агентурну, радіотехнічну та візуальну розвідку. Агентурна розвідка передбачає залучення осіб для збору інформації на території ворога, радіотехнічна охоплює перехоплення й аналіз радіо- та електронних сигналів, а візуальна розвідка базується на даних, зібраних безпосередньо з місця подій або за допомогою засобів дистанційного спостереження.

Українська військова логістика також зазнала термінологічної адаптації, що відповідає поточним умовам. Терміни «тилове забезпечення» і «транспортне забезпечення» замінили широке й менш конкретне поняття «логістика», охоплюючи весь процес постачання військових підрозділів. Тилове забезпечення охоплює підвезення необхідних ресурсів, таких як медичні засоби, харчування та боєприпаси, а транспортне забезпечення описує засоби й маршрути для доставлення цих ресурсів у зону бойових дій [21; 22].

Уніфікована термінологічна база для української ділової мови є необхідною умовою для забезпечення чіткої та ефективної комунікації в умовах глобалізації. Створення такої бази дозволить досягнути єдності термінології в усіх сферах діяльності, сприяючи зрозумілості як на внутріш-

ньому, так і на міжнародному рівнях. Основні критерії для її формування мають враховувати потребу в точності, відповідність національним і міжнародним мовним нормам, а також гнучкість для адаптації в різних професійних середовищах. Уніфікована термінологічна база забезпечить узгодженість і зрозумілість термінів, що підвищить конкурентоспроможність українського бізнесу та сприятиме міжнародній співпраці (див. табл. 2).

Запропоновані критерії для створення уніфікованої термінологічної бази мають практичне значення для впровадження єдиної системи комунікації, яка відповідає реальним потребам бізнесу й міжнародної співпраці. Критерій узгодженості, наприклад, необхідний для того, щоб однакові терміни мали однакове значення в усіх сферах діяльності. Це знижує ризик плутанини в діловій комунікації, наприклад, термін «контракт» повинен мати єдине визначення, щоб його правильно розуміли як у юридичному секторі, так і в бізнес-середовищі.

Чіткість і однозначність термінів запобігають можливим помилкам і непорозумінням. Коли кожен термін має лише одне, чітко визначене значення, це значно полегшує роботу. Наприклад, термін «інвестиції» без варіантів трактувань забезпечує зрозумілість і точність у фінансових звітах, де навіть найменше непорозуміння може вплинути на прийняття рішень.

Мовна адаптація важлива для того, щоб термінологія відповідала українським мовним нормам, зберігаючи національну ідентичність. Наприклад, терміни «менеджер» і «проект» були адаптовані до українського мовного середовища, що дозволяє фахівцям використовувати знайомі поняття, одночасно забезпечуючи їх зрозумілість для більш широкої аудиторії.

Універсальність як критерій допомагає створити терміни, які можна використовувати в різних галузях, що зручно для компаній, які працюють

Таблиця 2

Основні критерії для створення уніфікованої термінологічної бази

Критерій	Опис
Узгодженість	Єдність термінів у всіх галузях, що сприяє легкій адаптації на різних рівнях комунікації
Чіткість та однозначність	Однозначне значення кожного терміна, уникнення багатозначності з метою запобігання непорозумінням
Мовна адаптація	Відповідність національним мовним нормам, адаптація запозичених термінів
Універсальність	Використання термінів, які прийнятні для багатьох галузей
Відповідність міжнародним стандартам	Відповідність стандартам ISO та іншим нормативним вимогам для полегшення міжнародної комунікації

Джерело: сформовано автором

одночасно в кількох сферах. Наприклад, слово «стратегія» має однакове значення як у маркетингу, так і в управлінні персоналом, що спрощує комунікацію в різних підрозділах однієї компанії.

Відповідність міжнародним стандартам забезпечує зрозумілість термінології для іноземних партнерів, що особливо важливо для компаній, орієнтованих на міжнародну співпрацю. Наприклад, відповідність ISO дозволяє українським компаніям використовувати стандартизовані терміни, що полегшує переговори та сприяє довірі з боку іноземних інвесторів. Усі ці критерії разом створюють надійну термінологічну базу, яка відповідає сучасним вимогам і забезпечує зручність у діловій комунікації як усередині країни, так і на міжнародній арені.

Сучасний процес стандартизації української ділової мови стикається з низкою конкретних проблем, які є особливо актуальними сьогодні [7]. По-перше, значний вплив англійської мови як основного джерела для термінології в бізнесі, технологіях і науці призводить до безсистемного запозичення термінів. Значна кількість таких термінів потрапляють до професійного вжитку без адаптації, що створює мовний дисбаланс і ускладнює розробку єдиної термінологічної бази.

По-друге, війна в Україні посилила потребу у швидкому створенні та стандартизації нових термінів, особливо у сфері безпеки, оборони та гуманітарної допомоги. Чимало нових понять та назв швидко входять до офіційної документації, проте стандартизація термінології в цих галузях відбувається нерівномірно, що створює неоднозначність у розумінні певних понять.

Також існує проблема з регіональними варіаціями в термінології, що має історичні корені. У деяких регіонах продовжують використовуватися терміни, які є кальками з російської мови, тоді як в інших регіонах надають перевагу українськомовним відповідникам. Це розмаїття ускладнює створення уніфікованої термінологічної бази, яка б була зрозумілою на всій території України.

Для вдосконалення процесу стандартизації термінології в українській діловій мові необхідно зосередити зусилля на кількох важливих аспектах, які дозволять зробити цей процес більш системним і ефективним. Насамперед необхідно запровадити чіткі правила адаптації іноземних термінів, які відповідають національним мовним нормам, що дозволить уникнути безконтрольного запозичення. Це сприятиме структурованому використанню запозичених слів у професійному середовищі, що зробить їх зрозумілими та прийнятними для широкого кола фахівців.

Важливо також забезпечити координацію між державними установами, мовними комісіями, спеціалістами та представниками бізнесу для узгодження термінології на всіх рівнях комунікації незалежно від галузі [8]. Така співпраця дозволить встановити єдині стандарти, які будуть використовуватись у різних секторах професійної діяльності, що є критично важливим для ефективної комунікації в умовах війни та інтеграції України у світову економіку.

Необхідно здійснювати регулярний моніторинг актуальних змін у термінології, зокрема у сферах, які зазнали значного розвитку через сучасні виклики. Швидке реагування на нові терміни та їх своєчасне унормування у відповідних галузях, таких як оборона, соціальний захист і гуманітарна допомога, дозволить забезпечити оперативність і чіткість у використанні мови.

Розширення освітніх програм з української ділової мови, що включають елементи стандартизації термінології, сприятиме формуванню мовної культури серед молодих фахівців. Це дозволить новому поколінню бізнес-спільноти краще розуміти та застосовувати національні стандарти в комунікації, формуючи єдину термінологічну базу для майбутніх поколінь.

Висновки. Дослідження підкреслює актуальність і важливість процесу стандартизації української ділової мови як фундаменту для послідовного й зрозумілого професійного спілкування. З'ясовано, що основні проблеми стандартизації зумовлені історичними та культурними факторами, зокрема значним обсягом запозичень з інших мов, що призвело до розбіжностей у термінології та ускладнило формування єдиної термінологічної бази. Під час війни з'явилися нові потреби у швидкому впровадженні та стандартизації термінів у галузях безпеки й оборони, що підкреслює важливість адаптації термінології до національного контексту та умов кризового часу.

Рекомендації щодо покращення процесу стандартизації охоплюють потребу у впровадженні чітких правил адаптації іноземних термінів, забезпеченні координації між різними державними та приватними інституціями, а також створенні єдиного інституту, який би здійснював моніторинг і оновлення термінологічної бази відповідно до актуальних потреб. Важливим є також розширення освітніх програм, які б допомагали формувати культуру використання української термінології в професійних середовищах.

Перспективи подальших досліджень передбачають детальний аналіз використання української ділової мови в різних секторах, дослідження регіональних особливостей термінології та вивчення можливостей для інтеграції нових термінів у відповідь на глобалізаційні процеси.

Список літератури:

1. Павлов В. Особливості функціонування та перекладу юридичної термінології в англійській мові. *Часопис Київського університету права*. 2023. Вип. 3. С. 25–29. URL: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.3.2023.03> (дата звернення: 09.11.2024).
2. Кондратенко Л., Могила О., Нижник Т. Ділова лексика в англійській та українській мові: специфіка, особливості перекладу. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Т. 1. Вип. 23. С. 181–185. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/23/part_1/35.pdf (дата звернення: 09.11.2024).
3. Holubenko N. Principles of cognitive modelling of intersemiotic translation of a literary text. *Закарпатські філологічні студії*. 2024. Вип. 1 (33). С. 150–154. URL: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.33.1.26> (дата звернення: 09.11.2024).
4. Заверюченко М., Лухіна М., Писарська Н. Фразеологія офіційно-ділового стилю: ключові тенденції розвитку. *Вісник науки та освіти*. 2024. Вип. 6 (24). С. 144–154. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-6\(24\)-144-154](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-6(24)-144-154) (дата звернення: 09.11.2024).
5. Ковтюх С. Нагальні потреби та перспективи функціонування державної української мови. *Філологічний часопис*. 2023. Вип. 1. С. 67–77. URL: <https://doi.org/10.31499/2415-8828.1.2023.281357> (дата звернення: 09.11.2024).
6. Зінченко В., Морараш Г., Риженко К. Мовні особливості української ділової мови: стандартизація та перспективи розвитку. *Вісник науки та освіти*. 2024. Вип. 8 (26). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-8\(26\)-217-235](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-8(26)-217-235) (дата звернення: 09.11.2024).
7. Гуменюк Т. Стандартизація в термінології: екстралінгвістичний погляд. *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія: Філологічна*. 2015. Вип. 55. С. 75–77. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-8\(26\)-217-235](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-8(26)-217-235) (дата звернення: 09.11.2024).
8. Межжеріна Г. Стандартизація термінології і перекладацька діяльність. *Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології*. 2019. Вип. 8(2). С. 3–11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tpsf_2019_8%282%29__3 (дата звернення: 09.11.2024).
9. McLelland N. Language Standards, Standardisation and Standard Ideologies in Multilingual Contexts. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*. 2021. Vol. 42. № 2. P. 109–124. URL: <https://doi.org/10.1080/01434632.2019.1708918> (date of access: 09.11.2024).
10. Kudriavtseva N. Standard Ukrainian in the multilingual context: Language ideologies and current educational practices. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*. 2021. Vol. 42. № 2. P. 152–164. URL: <https://doi.org/10.1080/01434632.2020.1715990> (date of access: 09.11.2024).
11. Bogush A., Korolova T., Popova O. Foreign Language Education Standards: Ukrainian Dimension. *Universal Journal of Educational Research*. 2020. Vol. 8. № 4. P. 1261–1272. URL: <https://doi.org/10.13189/ujer.2020.080417> (date of access: 09.11.2024).
12. Hlazova S., Akulshyna N., Shkvorchenko N., Hromovenko V., Orenchak O. Linguistic aspects of language culture: study of norms, standards and variations in speech communication. *Multidisciplinary Science Journal*. 2024. Vol. 6. URL: <https://malque.pub/ojs/index.php/msj/article/view/1932> (date of access: 09.11.2024).
13. Shchylho L., Chaika Y., Chaika T. Terminology as an object of professional discourse research. *Philological Treatises*. 2022. Vol. 13. № 1. P. 146–156. URL: <https://tractatus.sumdu.edu.ua/index.php/journal/article/view/979> (date of access: 09.11.2024).
14. ДСТУ 4163:2020. Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів [Чинний від 2021-09-01]. Київ, 2021. URL: https://zakon.help/article/nacionalnii-standart-dstu-41632020-derzhavna?menu=82#google_vignette (дата звернення: 09.11.2024).
15. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України від 25 квіт. 2019 р. № 2704-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text> (дата звернення: 09.11.2024).
16. Про інформацію: Закон України від 02 жовт. 1992 р. № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 09.11.2024).
17. Про рекламу: Закон України від 03 лип. 1996 р. № 270/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 09.11.2024).
18. ISO 704:2009. Terminology Work – Principles and Methods. URL: <https://www.iso.org/standard/38109.html> (date of access: 09.11.2024).
19. ISO 9001:2015. Quality Management Systems – Requirements. URL: <https://www.iso.org/standard/62085.html> (date of access: 09.11.2024).
20. ISO/IEC 82079-1:2019. Preparation of Information for Use (Instructions for Use) of Products – Part 1: Principles and General Requirements. URL: <https://www.iso.org/standard/67753.html> ((date of access: 09.11.2024).

21. Бевзо Г., Алієва А., Поліщук О. Лексико-семантичні особливості англійської військової термінології. *Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки»*. 2022. Вип. 1. С. 120–125. URL: <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2022.1.18> (дата звернення: 28.10.2024).

22. Погонєць В., Мочалова Н., Козлов Є. Проблеми перекладу військової термінології з англійської на українську мову в сучасних реаліях. *Вісник науки та освіти*. 2024. Вип. 9(27). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-9\(27\)-367-379](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-9(27)-367-379) (дата звернення: 28.10.2024).

Kudriavtseva N. A. STANDARDIZATION OF TERMINOLOGY IN UKRAINIAN BUSINESS LANGUAGE: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES

The relevance of this study is determined by the need to ensure the unity and clarity of the Ukrainian business language in the context of globalization and enhanced international cooperation. The article substantiates the importance of terminology standardization as a key stage in the development of business communication, contributing to increased comprehension and precision in professional interactions, which is crucial for Ukraine's successful integration into the global economy. It is identified that the standardization process faces a number of challenges, including the influence of foreign languages, regional variations in terminology usage, and the lack of unified approaches to adapting borrowed terms. The purpose of the article is to investigate the main challenges in standardizing the Ukrainian business language, identify the key factors influencing its development, and provide recommendations for improving the standardization process. The study employs methods of systems analysis, comparison, and generalization, allowing for a detailed examination of both national and international approaches to creating a unified terminology base and assessing their effectiveness across various professional domains. The article establishes that the significant influence of the English language, along with historically formed Russian borrowings, creates considerable obstacles to forming a cohesive terminology. Additionally, it is demonstrated that standard implementation often occurs without adequate coordination between public and private institutions, reducing the efficiency of standardized language usage in professional communication. Practical recommendations are proposed, including the development of clear guidelines for adapting foreign terms, strengthening inter-institutional collaboration, and conducting regular monitoring of the terminology base's relevance. The conclusions emphasize that to ensure the effectiveness of the Ukrainian business language, the standardization process needs to be improved through harmonizing national and international approaches, which will enhance the competitiveness of Ukrainian companies in the global market. Prospects for further research include analyzing the use of terminology in specific sectors, developing educational programs on Ukrainian business language, and exploring opportunities to integrate new terms in response to modern challenges.

Key words: *lexicography, language standards, terminological base, professional communication, language unification.*